

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор з НІР _____
професор С.Я. Ходирев
“ 18 ” _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

**навчальної
дисципліни**

Історія і філософія техніки і технології
(Історія і філософія науки)

(назва навчальної дисципліни згідно освітньої програми)

підготовки

Доктор філософії

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

в галузі знань

27 «Транспорт»

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність

274 «Автомобільний транспорт»,

(шифр і назва спеціальності)

**за освітньою
програмою**

Автомобільний транспорт

(назва освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми)

мова навчання

Державна

(мова, на якій проводиться навчання)

1. Мета вивчення навчальної дисципліни: Підготовка докторів філософії з техніко-технологічних спеціальностей за профілем ХНАДУ у сфері науково-дослідної роботи, що висуває нові вимоги щодо глибокого усвідомлення ними сутності пізнання, наукового і технічного знання, аналізу науки як специфічної форми пізнання, духовного виробництва і соціального інституту; техніки та технології як видів діяльності і соціальних феноменів; ознайомлення із загальними закономірностями розвитку науки, техніки та технології, їх структурою, рівнями, методологією і методами наукового пізнання і техніко-технологічної діяльності.

(п.2.2 листа МОН №1/9-434 від 09 липня 2018 року, як в ОП)

2. Набуті компетентності (згідно ОПП, ОНП)

Інтегральні:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері транспортних систем та технологій, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні:

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; Володіння методологією власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення; Володіння навичками, що необхідні для проведення експерименту в наукових дослідженнях використовуючи лабораторне обладнання та прилади в практичній та аналітичній роботі; Здатність проаналізувати свої знання та розуміння основних фактів, концепцій, правил та теорій, пов'язаних з предметом дослідження.

Фахові: Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті; Системний науковий світогляд та загальнокультурний кругозір

Результати навчання:

Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми транспортних систем і технологій державною та іноземною мовами, кваліфіковано відобразити результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях; Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень (опитувань, спостережень, ...) і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані; Глибоко розуміти загальні принципи та методи технічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері автотранспорту та у викладацькій практиці. Здатність використовувати знання про явища, які відбуваються під час руху транспорту на практиці.

3. Передумови для вивчення дисципліни: Філософія. Основи філософії (розділи: теорія пізнання, методологія пізнання) , соціологія, основи наукових досліджень

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

Майбутні доктори філософії мають досягти рівня наукової орієнтації у використанні методів та відповідного ступеню креативності мислення, набути здатностей до побудови та обґрунтування моделей технічних задач, що досліджуються, вибору та використання необхідного апарату для їхнього розв'язання.

5. Наявність стандарту вищої освіти _____ **немає**
(назва, № наказу і дата затвердження, посилання)

6. Загальні відомості. Опис навчальної дисципліни (згідно ОПП, ОНП)

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни ¹	
	денна форма навчання	заочна (дистанційна) форма навчання ²
Кількість кредитів - 4 Кількість годин - 120	Обов'язкова (обов'язкова, вибіркова)	
Семестр викладання дисципліни	<u>1</u> (порядковий номер семестру)	<u>1</u> (порядковий номер семестру)
Вид контролю:	залік (залік, екзамен)	
Розподіл часу:		
- лекції (годин)	48	8
- лабораторні роботи (годин)	—	—
- практичні заняття (годин)	—	—
- самостійна робота студентів (годин)	72	112
- курсовий проект (годин)	—	—
- курсова робота (годин)	—	—
- розрахунково-графічна робота (контрольна робота)	—	—

¹ Якщо дисципліна викладається декілька семестрів, то на кожний семестр за відповідною формою навчання заповнюється окремий стовпчик таблиці.

² Якщо дисципліна на заочній (дистанційній) формі навчання не викладається, то графа “заочна форма навчання” відсутня.

7. Послідовність вивчення дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять³

Назва теми лекційного матеріалу	Кількість лекційних годин		Назва тем (ЛР, ПР, СЗ, СРС, тощо)	Кількість годин		Література
	очна	заочна		очна	заочна	
1	2	3	4	5	6	7
Семестр <u> </u> . (номер семестру)						
Розділ 1. Філософські проблеми пізнання і науки Тема 1. Пізнання як предмет філософського аналізу	6	1	СРС1 Пізнання як предмет філософського аналізу	9	14	
Тема 2. Структура та методи наукового пізнання	6	1	СРС2 . Структура та методи наукового пізнання	9	14	
Тема 3. Наука як система.	6	1	СРС3. Наука як система. Динаміка науки як процес породження нового знання	9	14	
Тема 4. Філософія науки як галузь філософського знання	6	1	СРС4. Філософія науки як галузь філософського знання	9	14	
Розділ 2. Основні проблеми техніки Тема 1. Філософія техніки	6	1	СРС1. Технічне знання та наукове знання. Конвергенція науки, техніки та технологій	9	14	
Тема 2. Техніка як діяльність	6	1	СРС2. Техніка як діяльність	9	14	

³ Указується послідовність вивчення дисципліни – Л-ЛР-ПЗ-СЗ-СРС (якщо дисципліни викладається декілька семестрів, то теми розбивати посеместрово).

Тема 3. Техніка як соціальний феномен	6	1	СРС3. Техніка як соціальний феномен. Роль соціально-гуманітарних наук в техніці та технологіях. Етичні проблеми наукової діяльності	9	14	
Тема 4. Проблема «діалогу» людини і комп'ютера.	6	1	СРС4. Проблема «діалогу» людини і машини	9	14	
Усього за семестр	48	8		72	112	

8. Орієнтовна тематика індивідуальних та/або групових занять⁴

(за наявності)

9. Критерії оцінювання результатів навчання

Відповідність підсумкових семестрових рейтингових оцінок у балах оцінкам за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Критерії
90-100	Відмінно	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані , якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до максимального .
82 – 89	Добре	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального .
75 – 81		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком , без прогалин, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо , усі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилкам
67 – 74	Задовільно	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний частково , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки .

⁴ Вказується орієнтовна тематика КП, КР, РГР, якщо вони передбачені навчальним планом

60 – 66		Е	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , багато передбачені програмою навчання навчальні завдання не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального .
35 – 59	Незадовільно	FX	«Незадовільно» - теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання)
1 – 34		F	«Неприйнятно» - теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , усі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до якого-небудь значимого підвищення якості виконання навчальних завдань. (з обов'язковим повторним курсом)

10. Засоби діагностики результатів навчання

- поточні завдання для самостійного виконання за матеріалом даної дисципліни;
- творча реферативна робота за пропонованою темою даної дисципліни;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- опубліковані статті з новітніх підходів до вивчення окремих аспектів даної дисципліни.

(п.2.5 листа МОН №1/9-434 від 09 липня 2018 року)

11. Наявність дистанційного курсу

_____ (Посилання на курс в інтернеті (якщо є))

12. Форми поточного та підсумкового контролю

- перевірка тестів;
- прийом поточних завдань для самостійного виконання за матеріалом дисципліни;
- рецензування творчої реферативної роботи за пропонованою дисципліни;
- проведення заліку за матеріалами дисципліни

_____ (критерії оцінювання кожного виду занять, заліку, екзамену, КР(КП), ргр тощо, посилання на «Положення ...» ХНАДУ)

13. Необхідне обладнання та програмне забезпечення _____

(за потреби)

14. Рекомендовані джерела інформації

14.1. Базова література

1. Будко В.В. Філософія науки: учебное пособие / В. В. Будко. – Харьков : Консул, 2005. – 268 с.
2. Горохов В. Г. Основы философии техники и технических наук / В. Г. Горохов. – М. : Гардарики, 2007. – 336 с.

3. Джегутанов Б.Н., Стрельченко В.И., Балахонский В.В., Хон Т.Н. История и философия науки : учебное пособие для аспирантов – СПб. : ”Питер”, 2006. – 368 с.
4. Гришунин С. И. Философия науки. Основные концепции и проблемы : учебное пособие / С.И. Гришунин. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. – 224 с.
5. Добронравова І. С. Філософія і методологія науки: підручник / І.С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. – К. : Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2008. – 223 с.
6. Історія філософії : Підручник для вищої школи. – Х. : Прапор, 2003. – 768 с., С. 744-756.
7. История и философия науки / Под ред. А. С. Мамзина. – СПб. : Питер, 2008. – 304 с.
8. История и философия науки (Философия науки) / Под ред. Ю. Крынева, Л. Моториной. – М. : Альфа-М; Инфра-М, 2011. – 416 с.
9. История информатики и философия информационной реальности : учеб. пос. для ВУЗов / Под ред. Р. М. Юсупова, В. П. Котенко. – М. : Академический проект, 2007. – 429 с.
10. Кохановский В. П. Основы философии науки : учебное пособие для аспирантов / В. П. Кохановский, Т. Г. Лешкевич, Т. П. Матяш., Т. Б. Фатхи. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2006. – 603 с.
11. Кохановский В. П. Философия и методология науки / В.П. Кохановский. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1999. – 576с.
12. Кремінь В.Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: підручник /В.Г. Кремінь, В.В. Ільїн. – К. : Книга, 2005. – 528 с., С. 258–280, 310–327
13. Катренко А.В. Системний аналіз об'єктів та процесів комп'ютеризації:навчальний посібник / А. В. Катренко. – Львів : Науковий світ – 2000. –424 с.
14. Ладанюк А.П. Основы системного анализа: навчальний посібник /А.П. Ладанюк . – Вінниця : Нова книга, 2004. – 176 с.
15. Лебедев С. А. Философия науки : учеб. пос. для ВУЗов / С. А. Лебедев. – М. : Академический проект, 2006. – 736 с.
16. Липкин А.И. Философия науки / А.И. Липкин. – М. : Эксмо, 2007. – 608 с.
17. Микешина Л. А. Философия науки/ Л. А. Микешина. – М. : Прогресс-Традиция : МПСИ : ФЛИНТА, 2005. – 464 с.
18. Мочалов И.И., Оноприенко В.И. В.И. Вернадский: Наука. Философия. Человек. Кн.І. Наука в исторических и социальных контекстах. / И.И. Мочалов, В.И. Оноприенко. – М.: – ИИЕТ им. С.И. Вавилова РАН, 008. – 408 с.
19. Мовчан С.П., Чаплигін О.К. Основы філософії науки/ С.П.Мовчан, О.К. Чаплигін //Видавництво ХНАДУ. - Харків: ХНАДУ, 2010. – 340с.
20. Степин В. С. Философия науки. Общие проблемы / В. С. Степин.– М. : Гардарики, 2005. – 384 с.
21. Степин В. С., Горохов В. Г., Розов М. А. Философия науки и техники/В. С Степин, В. Г. Горохов, М. А Розов. – М : Гардарики, 1996. – 214 с.

22. Цехмистро И. З. Холистическая философия науки / И. З. Цехмистро Сумы : ВТД „Університетська книга”, 2002. – 364 с.
27. Мовчан С.П., Чаплигін О. К. Основи філософії техніки та технології.- Харків: Видавництво Форт, 2013. - 316 с.
28. Штанько В.И. Философия и методология науки : учебное пособие для аспирантов естественнонаучных и технических специальностей / В. И. танько – Харьков : ХНУРЕ, 2002. – 292 с.

(друковані матеріали, які є в бібліотеці)

14.2. Допоміжна література

- 2.1 Агацци, Э. Ответственность – подлинное основание для управления свободной наукой / Э. Агацци // Вопросы философии. – 1992. – № 1. – С. 30–40.
1. Вернадский В. И. Философские мысли натуралиста. Научная мысль как планетарное явление / В.И. Вернадский . – М. : Наука, 1988. – 520с.
2. Гадамер Х-Г. Истина и метод. Основы философской герменевтики / Х-Г. Гадамер. – М. : Прогресс, 1988. – 704 с.
3. Гуссерль, Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология. Введение в феноменологическую философию / Э. Гуссерль // Вопросы философии. – 1992– № 7. – С. 136-175.
4. Декарт Р. Рассуждение о методе. / Р. Декарт // Избр. произв. в 2 т. –М. : Мысль, 1989. – 654 с. – Т.1. – С. 250–296.
5. Кант И. Критика чистого разума / И. Кант. – М. : Мысль, 1994. 591 с.
6. Князева, Е. Н., Курдюмов, С. П. Синергетика как новое мировидение/ Е. Н. Князева, С. П. Курдюмов // Вопросы философии. – 1992. – № 6.– С. 3-12.
7. Князева, Е. Н. Сложные системы и нелинейная динамика в природе и обществе / Е. Н. Князева // Вопросы философии. – 1998– № 4.– С. 138- 144.
8. Кун Т. Структура научных революцій/ Т. Кун. – М. : Прогресс, 1977. – 300 с.
9. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура / Р. Мертон . – М. : АСТ Москва, 2006. – 880 с.
10. Моисеев, Н. Н. Логика динамических систем и развитие природы и общества / Н. Н. Моисеев // Вопросы философии. – 1999. – № 4. – С. 3–11.
11. Пригожин И. Порядок из хаоса. Новый диалог человека с природой / И. Пригожин, И. Стенгерс – М. : Прогресс, 1986. – 432 с.
12. Пирс, Ч. Как сделать наши идеи ясными / Ч. Пирс // Вопросы философии. – 1996. – № 12 – С. 120–133.
13. Планк, М. Позитивизм и реальный внешний мир/ М. Планк // Вопросы философии. – 1998. – № 3. – С.120–133.
14. Поппер К. Логика и рост научного знания / К. Поппер. – М. : Прогресс, 1983. – 302 с.
15. Рассел Б. Человеческое познание. Его сфера и границы/ Б. Рассел – М. : Институт общегуманитарных исследований, 2001. – 560 с.
16. Рорти, Р. Прагматизм и философия / Р. Рорти // Философская и социологическая мысль. –1995. – № 9-10. – С.88–112.
17. Тулмин С. Человеческое понимание / С. Тулмин. – М. : Прогресс, 1984. – 328 с.

18. Фейерабенд П. Избранные труды по философии и методологии науки / П. Фейерабенд. – М. : Прогресс, 1986. – 542 с.

(інші друковані матеріали)

14.3. Інформаційні ресурси

http://files.khadi.kharkov.ua/transportnikh-sistem/filosofiji-i-politologiji/itemlist/category/820-kff.html
 http://www.philosophy.ru
 http://filosof.historic.ru
 http://www.nsu.ru/filf/rpha/lib/index.htm

Розроблено та внесено: філософії та педагогіки професійної підготовки
 (повне найменування кафедри)

Розробник (и) програми: д.ф.н, проф., О.К. Чаплигін

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри
 Протокол № 10 від “29” травня 2020р.
 (номер) (та дата протоколу)

Завідувач кафедри д.ф.н., проф. Чаплигін О.К.
 (науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ завідувача кафедри)

“31” травня 2020 року
 (день) (місяць) (рік)

Погоджено⁵

Завідувач аспірантури

 (підпис)

Проніна Л.В.
 (ПІБ завідувача кафедри)

“ ” 2020 року
 (день) (місяць) (рік)

УЗГОДЖЕНО

Декан автомобільного факультету д.т.н., проф. Сараєв О.В.
 (підпис)

Гарант освітньо-наукової програми к.т.н., доц. Леонт'єв Д.М.
 (підпис)

⁵ якщо програма навчальної дисципліни розроблена для декількох освітніх програм за вказаною спеціальністю, то погодження робиться з кожною випускаючою кафедрою.

Підпис погодження не повинен знаходитись на окремому аркуші.